
C.Y.S.A.G. - CYNGOR YMGYNGHOROL SEFYDLOG AR ADDYSG GREFYDDOL 11.02.15

Yn Bresennol:

Y Cynghorydd Selwyn Griffiths - Cadeirydd

Aelodau Cyngor Gwynedd : Y Cynghorwyr Tom Ellis, Gweno Glyn,

Cristnogion a chrefyddau eraill: Mr Wyn Myles Meredith (Yr Eglwys Fethodistaidd), Dr W Gwyn Lewis (Eglwys Bresbyteraidd Cymru), Parch. Canon Robert Townsend (Yr Eglwys yng Nghymru), Mr Cynrig Ellis Hughes (Yr Annibynwyr)

Athrawon: Mrs Miriam Amlyn (NAS/UWT)

Swyddogion: Mr John Blake (Clerc CYSAG dros dro) a Glynda O'Brien (Swyddog Cefnogi Aelodau a Chraffu).

GwE: Miss Bethan James (Ymgynghorydd Her GwE)

Hefyd yn bresennol: Miss Manon Davies (Ysgol Crud y Werin)
Miss Catrin Roberts (Myfyrwraig ar brofiad gwaith)

Ymddiheuriadau: Y Cynghorwyr Jean Forsyth, Llywarch Bowen Jones, Mrs Ruth Davies (Undeb Bedyddwyr Cymru), Mr Noel Dyer (UCAC) a Mrs Alwen Watkin (ASCL).

1. GWEDDI

Agorwyd y cyfarfod gyda gweddi gan y Cynghorydd Selwyn Griffiths.

2. CYHOEDDIADAU'R CADEIRYDD

(a) Croesawyd:

- (i) Dr W Gwyn Lewis, cynrychiolydd Eglwys Bresbyteraidd Cymru, i'w gyfarfod cyntaf o CYSAG
- (ii) Miss Menna Davies, Cydlynnydd Addysg Grefyddol, Ysgol Crud y Werin
- (iii) Miss Catrin Roberts, myfyrwraig ar brofiad gwaith o Brifysgol Bangor.

(b) Cyfeiriwyd at farwolaeth y Cynghorydd Huw Edwards a oedd yn aelod selog o'r Pwyllgor hwn. Talwyd teyrnged iddo am ei waith a'i ymroddiad i CYSAG dros y blynyddoedd diwethaf a gofynnwyd i'r Swyddog Cefnogi Aelodau anfon gair o gydymdeimlad ar ran yr Aelodau at ei weddw a'i deulu yn eu colled drist.

3. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Datganodd y Parchedig Ganon Robert Townsend fuddiant personol yn Eitem 6 (b) (ii) - Hunan Arfarniad Ysgol Dyffryn Ardudwy oherwydd bo ei lysferch yn athrawes yn yr ysgol honno.

4. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 22 Hydref 2014 fel rhai cywir.

5. MATER BRYS

(Nid oedd yr eitem isod wedi ei chynnwys ar y Rhaglen ond cytunodd y Cadeirydd i'w hystyried dan Adran 100 (4)(b), Deddf Llywodraeth Leol 1972).

Derbyniwyd llythyr oddi wrth Ysgrifennydd Cymdeithas CYSAGau Cymru yn gwahodd CYSAG Gwynedd i enwebu aelod newydd i Bwyllgor Gwaith Cymdeithas CYSAGau Cymru yn ogystal ag enwebiad i'r swydd Is-gadeirydd y Pwyllgor Gwaith. Nodwyd bod yr enwebiadau i'w dychwelyd erbyn 1 Mawrth 2015.

Yn ei habsenoldeb o'r cyfarfod, awgrymwyd enw Mrs Ruth Davies ar gyfer yr enwebiad fel aelod newydd i'r Pwyllgor Gwaith ac fe addawodd Miss Bethan James i gysylltu â hi i ganfod os yw'n barod i dderbyn yr enwebiad.

Penderfynwyd: (a) Enwebu:

- (i) **Mrs Ruth Davies fel aelod newydd i'r Pwyllgor Gwaith, os yw yn fodlon derbyn yr enwebiad**
- (ii) **Mrs Mary Parry (Caerfyrddin) ar gyfer y swydd o Is-gadeirydd y Pwyllgor Gwaith.**

6. HUNAN ARFARNIADAU YSGOLION

(a) Tywysodd Clerc CYSAG yr Aelodau drwy daflen a gyflwynwyd yn nodi crynodeb o ganfyddiadau ysgolion gan dynnu sylw bo 5 ysgol gynradd wedi eu harolygu gan ESTYN yn ystod tymor yr Hydref 2015, gyda 2 wedi eu harolygu ym mis Rhagfyr 2014. Rhagwelir y bydd 4 ysgol arall yn ogystal ag 1 ysgol uwchradd yn cael eu harolygu yn ystod y tymor hwn sef Ysgolion Coed Mawr, Dolgellau, Bro Plennydd, Tanygrisiau ac Ysgol Uwchradd Dyffryn Nantlle. Cyfeiriwyd at ddyfyniadau wedi eu cymryd o adroddiadau ESTYN o dan y bennawd gofal, cymorth ac arweiniad.

Nodwyd nad oes gofyn ar ESTYN i roi barn ar ansawdd am addoli ar y cyd a gofynnir i ysgolion wneud hynny yn eu hunan arfarniadau. Ychydig o wybodaeth felly a geir am addysg grefyddol o'r fframwaith arolygu sy'n golygu mwy o gyfrifoldeb ar CYSAG i gael darlun cyflawn drwy hunan arfarniadau ysgolion o'r hyn sy'n digwydd mewn ysgolion.

Ategwyd yr uchod gan Ymgynghorydd Her GwE a bod angen i ESTYN gynnwys y cymalau am ddatblygiad ysbrybol moesol cymdeithasol a diwylliannol disgyblion. Erfyniwyd ar Aelodau sy'n cydweithio ag ysgolion i sicrhau bo cyfeiriad at y cymalau hyn yn hunanarfarniadau ysgolion.

Atgoffwyd Aelodau o'r drefn newydd o arolygu ac mai ychydig o wythnosau o rybudd a geir ysgolion cyn yr arolygiad.

(b) Tywyswyd yr Aelodau drwy hunan arfarniadau Ysgolion Y Gorlan, Dyffryn Ardudwy, Y Garreg a Bro Tryweryn gan gyfeirio at y tri cwestiwn allweddol sef:

1. Pa mor dda yw'r deilliannau mewn Addysg Grefyddol?

2. Pa mor dda yw'r ddarpariaeth mewn Addysg Grefyddol?
3. Pa mor dda yw'r ddarpariaeth ar gyfer addoli ar y cyd?

(c) Nodwyd bod ysgolion yn derbyn arweiniad o'r hyn i'w gyflwyno yn unol â'r canllawiau perthnasol a thynnwyd sylw penodol bod 3 o'r ysgolion uchod wedi cynnwys blwch ychwanegol sy'n cyfeirio at sgiliau medrau llythrennedd, rhifedd TGCh a meddwl. Tynnwyd sylw ymhellach bo un o'r ysgolion wedi dyfarnu rhagorol ar gyfer addoli ar y cyd ac yn sgil hyn awgrymwyd y dylai'r Pwyllgor hwn ymweld â'r ysgol honno i gael profiad o'u hymarferion da.

(ch) Ychwanegodd yr Ymgynghorydd Her GwE bo CYSAGau eraill yn cynnal eu Cyfarfodydd CYSAG mewn ysgolion er mwyn cyfoethogi eu profiadau am yr hyn sy'n digwydd mewn ysgolion yng nghyd-destun Addysg Grefyddol ac addoli ar y cyd. O safbwynt yr hunan arfarniadau, bo athrawon yn parhau i gymysgu'r wybodaeth am safonau a'r ddarpariaeth. Eglurwyd bo safonau yn ymwneud a gwaith y disgyblion a'r ddarpariaeth yn ymwneud â pha mor dda mae athrawon yn cynllunio'r gwersi. Atgoffwyd yr Aelodau bo Adroddiad Blynyddol CYSAG yn arfarnu ansawdd yr hunan arfarniadau i fod yn rhagweithiol wrth ddatblygu ysgolion. Roedd oddeutu 60% o hunan arfarniadau y llynedd yn ymateb i ofynion CYSAG sef yn cyfleu gwybodaeth am safonau Addysg Grefyddol fel amlinellir ym maes llafur CYTUN a chydabuwyd nad oedd rhai ysgolion yn cyfeirio o gwbl at Addysg Grefyddol a bod angen i'w hatgoffa o'r angen i wneud hyn.

(d) Ymfalchiwyd bo ysgolion yn manteisio ar wahodd offeiriadau a gweinidogion i'r ysgolion a braf ydoedd nodi bo'r Parchedig Iwan Llywelyn wedi cyflwyno bedydd hefo dosbarthiadau Derbyn a Meithrin.

(dd) Derbyniwyd eglurhad am y cynllun "Agor y Llyfr" gan y Parch. Canon Robert Townsend sydd yn cael ei weithredu gan Gymdeithas y Beibl ac yn ddull o adrodd straeon o'r Beibl gan unigolion lleig. Roedd y cynllun wedi ehangu yn Esgobaeth Bangor ac yn cael ei hyrwyddo i fudiadau eciwmenaidd hefyd gan obeithio y gwelir fwy o ddefnydd ohono i'r dyfodol.

PENDERFYNWYD: (a) Derbyn a nodi cynnwys yr arolygiadau a'r hunan arfarniadau.

(b) Cynnal cyfarfod nesaf o CYSAG Gwynedd yn Ysgol Bro Tryweryn, Frongoch, Y Bala, fel bo modd bod yn rhan o weithgareddau addoli ar y cyd, pe byddai'r ysgol yn caniatáu.

7. CYFLWYNIADAU

- (a) Croesawyd Miss Menna Davies, Cydlynnydd Addysg Grefyddol, Ysgol Crud y Werin, i'r cyfarfod i amlinellu'r camau a'r gwaith wnaed ganddi yn yr ysgol yn dilyn ei phenodiad fel Cydlynnydd i ymateb i argymhellion Arolygwyr ESTYN yn dilyn eu harolygiad, a oedd yn nodi "...yng Nghyfnod Allweddol 2, nid oes digon o gyfleoedd i'r disgyblion i ddatblygu eu gwybodaeth a dealltwriaeth mewn Addysg Grefyddol".

Nododd Miss Davies ei bod, mewn ymgynghoriad â'r pennaeth, wedi llunio cynllun gweithredu gan sicrhau trefniadau monitro ffurfiol pob hanner tymor. Lluniwyd pecyn arweiniad ar gyfer athrawon yr ysgol ac arweiniwyd cyfarfodydd staff er mwyn cyflwyno'r pecyn a thempled gynllunio sy'n rhoi ffocws i'r tri sgil craidd yn Addysg Grefyddol. Bu i Ymgynghorydd Her GwE ymweld â'r ysgol a sylweddolwyd nad oedd y cynlluniau ddigon manwl a bod angen mwy o bwyslais ar Addysg Grefyddol. Penodwyd Llywodraethwraig dynodedig er mwyn cefnogi'r a herio'r ysgol wrth ymateb i'r argymhellion. Yn nhymor y

Gwanwyn 2015, addaswyd y cynllun gweithredu mewn ymateb i ddarganfyddiadau gweithgareddau monitro tymor yr Hydref a pharatowyd cynlluniau gwaith ar gyfer CA2 ar gyfer themâu'r tymor sydd yn sicrhau ymateb i ddarganfyddiadau'r gweithgareddau craffu. Cydnabuwyd bod y ddarpariaeth yn well oherwydd:

- Bo'r cynlluniau gwaith yn cyfeirio'n glir at y sgiliau a'r ystod yr ymdrinnir â hwy
- Bo'r cynlluniau gwaith yn sicrhau dilyniant a chynnydd clir o ddsbarth Blwyddyn 3 a 4 i ddsbarth Blwyddyn 5
- Bo'r cynlluniau gwaith yn rhoi arweiniad pendant i'r athrawon o'r hyn a ddisgwylir ei weithredu yn y dosbarth, o ddilyniant ac addaswyd her y gweithgareddau a'r hyn ddisgwylir fel tystiolaeth yng ngwaith y disgyblion

O ganlyniad i'r uchod, nodwyd bod rhagolygon cynnar o samplau gwaith y plant yn dangos bod disgyblion yn gwneud defnydd o'u gwybodaeth a dealltwriaeth o Addysg Grefyddol yn ogystal â'u medrau megis llythrennedd, yn llwyddiannus.

I gloi, rhoddwyd cyfle i Aelodau ofyn cwestiynau ac ymatebwyd iddynt yn briodol.

Diolchwyd i Miss Menna Davies am ei chyflwyniad gan nodi gwerthfawrogiad CYSAG i'r gwaith a wnaed ganddi yn yr ysgol.

- (b) Derbyniwyd adroddiad gan Ysgol Uwchradd Tywyn yn nodi'r hyn a weithredir yn yr ysgol o safbwynt cynnydd mewn Addysg Grefyddol a oedd yn eu galluogi i ddarparu ystod o dasgau oedd yn rhoi cyfleoedd i'r disgyblion ystyried cwestiynau crefyddol a moesol gan ddechrau dod i gasgliadau rhesymegol. Un o'r thema a ddilynwyd oedd dioddefaint gan edrych ar adnoddau penodol Archwilio Materion mewn Addysg Grefyddol. Yn ogystal, edrychwyd ar gynnal seremonïau i groesawu Aelodau i mewn i grefydd gan ystyried nifer o gwestiynau moesol ynghylch ymrwymo yn y modd yma. Rhoddwyd pwyslais ar gyd-weithio a chefnogi unigolion er mwyn galluogi nifer o fyfyrwyr i lwyddo yn y pwnc ar ddiwedd CA3 - 2013-2014.

Penderfynwyd: Derbyn, nodi a diolch am yr adroddiad.

8. DIWEDDARIAD O'R CWRICWLWM CENEDLAETHOL

- (a) Adroddodd yr Ymgynghorydd Her GwE ei fod yn arferiad i CYSAG Gwynedd gynllunio, adolygu, ac ail-lunio ei faes llafur CYTŪN pob 5 mlynedd ond fe gytunwyd i oedi hyd nes y byddir yn gweld beth a ddeillir o'r cwricwlwm newydd cenedlaethol gan y Gweinidog Addysg.
- (b) Dyfynnodd Ymgynghorydd Her GwE o araith ddiweddar y Gweinidog Addysg, i'r proffesiwn addysg yng Nghymru, i gydweithio ag ef i ddatblygu cwricwlwm newydd ar gyfer Cymru. Fe nododd y Gweinidog Addysg y byddai'r proffesiwn yn allweddol i gyflwyno'r cwricwlwm newydd pan fydd yr Athro Graham Donaldson wedi cyflwyno ei adroddiad ar ddiwedd y mis. Soniwyd am ei gynlluniau ar gyfer "bargen newydd" i'r gweithlu i drawsnewid datblygiad proffesiynol er mwyn eu helpu i gyflwyno'r cwricwlwm newydd a sicrhau safonau uwch yn y dosbarth, e.e. cymhwyster Meistr, deunyddiau dysgu proffesiynol.

Meddai'r Gweinidog: "Mae cwricwlwm Cenedlaethol 1988 wedi cyflawni diben pwysig iawn ond y neges sy'n deillio o adolygiad Graham Donaldson yw bod angen cwricwlwm newydd. Gwyddom y bydd angen amser i ffurfio a chyflwyno cwricwlwm newydd, ond rwyf innau a'r Athro Donaldson yn glir bod yn rhaid i'r proffesiwn addysgu fod yn ganolog

i'r broses o'i ddatblygu a'i weithredu. Nawr mae'n bryd cael trafodaeth fawr a hanfodol arall am addysg yng Nghymru ynghyd newid y cwricwlwm. Mae angen trafod beth fydd ein pobl ifanc yn ei ddysgu dros y degawdau nesaf, a sut. Mae'r agenda ddiwygio'n heriol ac yn dibynnu ar allu gweithwyr proffesiynol i'w chyflawni. Rydym yn gofyn llawer gan y proffesiwn, ond rydym yn benderfynol o weithio mewn partneriaeth â nhw. Mae'r dystiolaeth ryngwladol yn gwbl glir. Ni allwn sicrhau safonau uwch drwy wario. Mae'r newidiadau sydd ar y gweill yn gofyn am broffesiwn mwy medrus a defnyddio'r arferion gorau'n gyson. Rhaid i ni ddefnyddio'r dystiolaeth ddiweddaraf a pharhau i anelu at y gorau – o un gweithiwr i'r llall, ac o ysgol i ysgol".

(c) Yn ystod y drafodaeth ddilynol, amlygwyd y sylwadau canlynol:

- o safbwynt cydweithio gydag Ynys Môn ar y maes llafur, bo'r 6 awdurdod y Gogledd eisoes yn comisiynu'r un corff sef GwE i ymgymryd â gwaith ym maes addysg a chredwyd nad oedd gan yr awdurdodau'r capasiti i ymgymryd â'r dasg i ddatblygu cwricwlwm eu hunain a hyderir y byddir yn ymddiried yn y CYSAGau. O ran Cymdeithas CYSAGau Cymru, ei fod yn awyddus i weld Cymru gyfan yn dilyn fframwaith cenedlaethol tebyg iawn o ran Addysg Grefyddol.
- Hyderir y bydd yr Athro Donaldson yn cyfeirio at y samplau o ddisgyblion a gyfwelwyd na roddodd argraff dda o Addysg Grefyddol iddo oherwydd yn sicr nid yw hyn yn adlewyrchu tystiolaeth o fodlonrwydd plant yng Ngwynedd
- Pryder o ran amseriad cyflwyno'r cwricwlwm newydd oherwydd bod ysgolion yn aros am newidiadau yn fanyleb TGAU ac mewn rhai ardaloedd yn effeithio ar Lefel A. Byddai hyn yn ychwanegu at lwyth gwaith athrawon ac yn waith enfawr. Mewn ymateb, cadarnhaodd yr Ymgynghorydd Her GwE nad oedd arweiniad wedi ei dderbyn o ran amserlennu ac atgoffwyd bod disgwyliad statudol ar CYSAG Gwynedd o ran darpariaeth Addysg Grefyddol CA4 ac mai penderfyniad ysgolion fyddai amserlennu hynny
- Pryder o safbwynt ysgolion eu bod yn mynd i golli pynciau a hynny o fis Medi ymlaen.

Penderfynwyd: Derbyn y sylwadau uchod gan nodi'r angen i fod yn barod am y newidiadau i'r dyfodol.

9. CYNLLUN GWEITHREDU CYSAG 2014-15

(a) Cyflwynwyd y cynllun gweithredu ar gyfer CYSAG Gwynedd am y flwyddyn 2014-15 a gytunwyd arno yng nghyfarfod diwethaf CYSAG ar gyfer trefniadau monitro.

(b) Tywyswyd yr Aelodau drwy'r deilliannau ac i ba raddau y maent yn cael effaith ar:

1. Datblygu Arweinyddiaeth dda ym maes Addysg Grefyddol ac addoli ar y cyd
2. Cau'r bwloch rhwng cyflawniadau bechgyn a merched yn TGAU
3. Diweddarau gwybodaeth athrawon Addysg Grefyddol, e.e. canllawiau Llywodraeth Cymru, ESTYN
4. Hwyluso Addoli ar y Cyd o ansawdd

(b) O safbwynt addoli ar y cyd awgrymwyd mewn cyfarfod blaenorol bod CYSAG yn ymweld ag ysgolion i fynychu sesiynau addoli ar y cyd a chyfeiriwyd at y cynnig blaenorol yn Eitem 6 (b) uchod bo CYSAG yn cynnal ei gyfarfod nesaf mewn ysgol ac y byddai modd cymryd y cyfle i arsylwi gwasanaeth addoli ar y cyd yr ysgol honno.

Penderfynwyd: Derbyn a chymeradwyo'r cynllun gweithredu.

10. CYMDEITHAS CYSAGau CYMRU**(a) Cofnodion cyfarfod diwethaf**

Cyflwynwyd cofnodion drafft cyfarfod diwethaf o'r Gymdeithas a gynhaliwyd ar 26 Tachwedd 2014 yn Nhorfaen ac eglurwyd ar y drefn mewn ymateb i ymholiad o ran cyfieithiad Cymraeg o'r cofnodion ond bo'r Pwyllgor Gwaith wedi cytuno i anfon cofnodion dwyieithog drafft i'r dyfodol.

Penderfynwyd: (a) Derbyn a nodi'r uchod.

(b) Nodi y cynhelir cyfarfod nesaf y Gymdeithas ar 6 Mawrth 2015 ym Mhort Talbot.

11. ADRODDIAD BLYNYDDOL CYSAG GWYNEDD 2013/14

Cyflwynwyd copi terfynol o adroddiad blynyddol CYSAG Gwynedd i'r Aelodau.

Penderfynwyd: Derbyn, nodi a diolch i'r Ymgynghorydd Her GwE am ei gwaith yn narpariaeth yr adroddiad blynyddol.

Dechreuodd y cyfarfod am 2:00 pm a daeth i ben am 3.45 pm

CADEIRYDD